

ИСКУСТВА СР ЊЕМАЧКЕ У ПРИМЈЕНИ КАЗНЕНИХ БОДОВА

Жељко Вукомановић¹

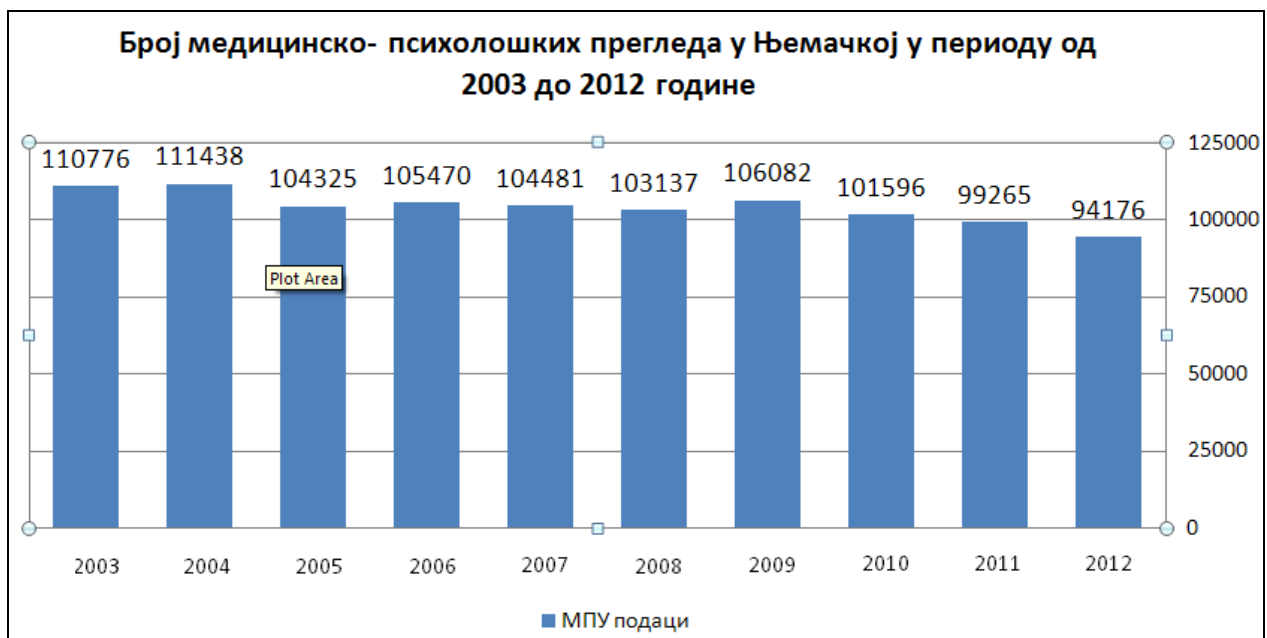
Резиме: МПУ (Medizinisch-psychologischen Untersuchung), обухвата низ поступака које је неопходно да возач испуни, који је остао без права на управљање моторним возилима, како би поново стекао право на управљање моторним возилима. Ти поступци обухватају комплетну процедуру од момента када се возачу изриче мјера забране управљања моторним возилом коју одреди надлежни суд, затим до подношења захтјева у саобраћајну службу за поново стицање права на управљање, поступке саобраћајне службе по пријему захтјева, избор саобраћајног терапеута који ће извршити припрему кандидата за полагање МПУ теста и полагање МПУ теста пред надлежном институцијом која је акредитована од „BAST” - Министарство саобраћаја Савезне Републике Њемачке.

Кључне ријечи: МПУ тест, казни бодови, саобраћајни прекршаји, кривична дјела, евидентирање, возачка дозвола, медицински преглед, психолошки преглед, тест реакције, саобраћајни терапеут, алкохол, дрога и опојна средства, агресивност.

I. УВОД

МПУ (медицинско – психолошки преглед или у народу познат под погрдним називом „idioten test“) постоји СР Њемачкој од 1954. године и најједноставније речено, овај тест представља процјену кандидатове способности за управљање моторним возилима.

Према званичним подацима, данас у Њемачкој 50 милиона становника посједује возачку дозволу, а просјечно у току једне године око 100.000 возача мора да уради МПУ тест. Ипак, када се погледају табеле са показатељима од 2003. године евидентно је да је тај број из године у годину мањи.

Графикон број 1: Број МПУ тестова од 2003. до 2012.године

Најчешћи разлози због којих су возачи морали да раде МПУ тестове јесте алкохол, дроге па тек онда саобраћајни прекршаји (табела 1).

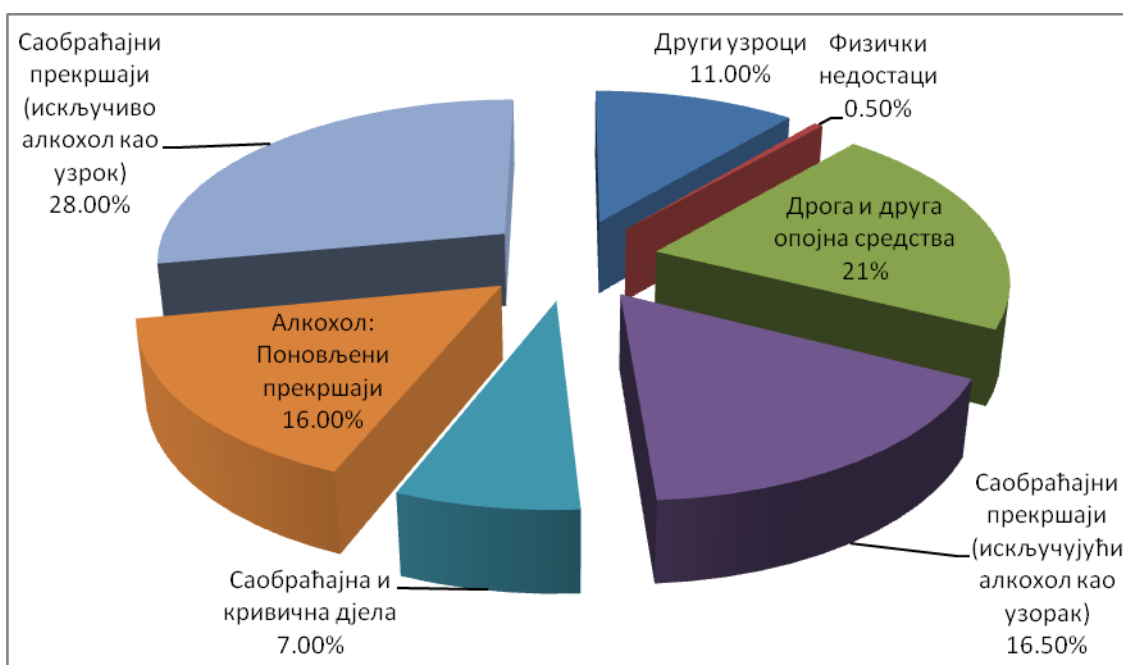
¹ Саобраћајни терапеут, „ASA Hamburg, Deutschland“;

Табела 1. Подаци за период од 2009. до 2012.године:

Разлог	2009	2010	2011	2012	2011/12 упоређено
Физички и психички недостатак	304	286	266	263	-1,10%
Саобраћајни прекршај	13.975	13.461	13.771	13.542	-1,70%
Кривична дјела у комбинацији са алкохолом	7.892	7.758	7.561	6.544	-13,50%
Кривична дела	3.920	3.809	3.793	3.596	-5,20%
Алкохол: једанпут	31.620	29.114	27.735	26.791	-3,40%
Алкохол: више пута	18.088	16.944	16.300	14.882	-8,70%
Дрога и други медикаменти	15.536	15.495	15.430	15.174	-1,70%

Извор: Министарство саобраћаја 07/2013

Према подацима из наведене табеле евидентно је да од 50 милиона возача, мање од 1% мора да ради МПУ тест на основу изречених казних бодова. Од свих урађених МПУ тестова, чак 44,5 % је због управљања возилима у саобраћају под дејством алкохола.

Графикон број 1: Разлог МПУ тестова од 2009. до 2012.године

Наравно, начини рада са кандидатима давне 1954.године и данас се знатно разликују, а нарочито због великог напретка медицине и метода у медицини које се користе како би се утврдило обим и количина кориштења алкохола или дрога и опојних средстава посматраног кандидата.

Тако нпр. до 2008. године, утврђивање обима и количине алкохола посматраног кандидата било је могуће само кориштењем медицинских података који су добијени контролом јетре, а данас се анализом власи косе могу добити веома тачни подаци о обиму и количини конзумираног алкохола у протекла три мјесеца.

Данашње методе утврђивања конзумирања дрога или опојних средстава могуће је утврдити анализом власи косе за протекли период, а који је могуће одредити дужином косе посматраног

кандидата, (нпр. дужина косе од 12 cm даје веома тачне податке о количини конзумирање дроге и опојних средстава као и о конзумираним количинама за протеклу годину дана, тј. 1 cm = 1 мјесец).

Поред медицинског прегледа, веома је важан психолошки преглед, који се првенствено заснива на одређености посматраног кандидата да испуни потребне критерије како би поново остварио право на управљање моторним возилима.

Послови саобраћајног терапута представљају психолошку обраду личности возача који је услед чињења саобраћајних прекршаја, кривичних дјела и нарушавања јавног реда и мира изгубио право на управљање моторним возилима, увид у досије посматраног кандидата који се води за свакога возача у саобраћајним службама у Њемачкој на основу којег упознаје кандидата са могућностима успјешне припреме и полагања МПУ теста.

2. КАЗНЕНИ БОДОВИ

Према важећем законодавству у СР Њемачкој, возачу којем се изрекне 8 казних бодова, саобраћајна служба код које се возач води у евиденцији, упућује **опомену, са информацијом да се укупан број казних бодова може смањити за 2-4 бода уколико исти приступи семинару које организују ауто школе, а који представља инетрактивно учешће у групама гдје се обрађују теме о саобраћајним прописима и поступцима возача у појединим ситуацијама. (од 8 до 13 бодова присуство семинару је на добровољној бази).**

Када је збир бодова 14, саобраћајна служба код које се возач води у евиденцији, доставља возачу обавијест да у року од 30 дана мора да присуствује семинару у ауто школи, а чије присуство саобраћајној служби потврђује ауто школа, а ако у датом року не присуствује семинару, надлежна саобраћајна служба уноси податке у базу података и доставља позив да наведени возач достави своју возачку дозволу у саобраћајну службу и од тога дана нема право да управља било којим моторним возилом. Право на поновно управљање моторним возилима стиће онога дана када успјешно заврши предвиђени семинар.

Онај возач којем се изрекне 18 или више казних бодова аутоматски губи право на управљање моторним возилима у трајању од 6 мјесеци, а након тога мора да ради МПУ тест. У Њемачкој се за сваки учињени прекршај одређује онолико бодова колико је то законом предвиђено, односно сви казни бодови се сабирају и евидентирају. Захтјев за полагање МПУ теста возач има право да поднесе три мјесеца прије истека забране управљања.

3. САОБРАЋАЈНИ ПРЕКРШАЈИ ЗА КОЈЕ СУ ПРЕДВИЂЕНА ИЗРИЦАЊА КАЗНЕНИХ БОДОВА

Према важећим законима у СР Њемачкој за прекршаје у саобраћају возачима се морају изрећи од 1 – 4 казнен бода ако:

- користи мобилни телефон супротно одредбама закона,
- прекорачи дозвољену брзину (у насељу или ван насеља) за више од 20 km/h, (ако је прекорачење веће од 30 km/h у насељу возачу се изриче заштитна мјера забрана управљања свим моторним возилима у трајању од мјесец дана и 3 бода),
- утврђено присуство алкохола од 0,3 – 1,09 промила (ако је ова количина утврђена и у претходном периоду одмах се одузима возачка дозвола а возач мора да приступи МПУ тесту),
- ако возач не поштује свјетлосно сигналне уређаје на путу и прође на црвено свјетло у периоду који је мањи од 1 секунде, (3 бода), а више од 1 секунде (4 бода и заштитна мјера забрана управљања свим моторним возилима у трајању од мјесец дана).

Казнени бодови који се одреде возачима за наведене и неке друге мање саобраћајне прекршаје остају у бази података двије године, а ако исти у периоду од двије године учини само још један прекршај, збир свих бодова у бази података остаје активан још двије године, односно казни бодови се сабирају.

4. НАРУШАВАЊЕ ЈАВНОГ РЕДА И МИРА И ИЗРИЦАЊЕ КАЗНЕНИХ БОДОВА

Према законодавству СР Њемачке, сви прекршаји против јавног реда и мира уствари представљају облике кривичних дјела и за које је обавезно и изрицање казних бодова, а у појединим случајевима суд може и да одреди и заштитну мјеру забране управљања моторним возилима у одређеном периоду (нпр. за увреду или псовање се изрекне 5 казних бодова, који се у базама података воде 5 година).

Ако приликом нарушавања јавног реда и мира наступе повреде по друго лице (нпр. туча или физички напад на другога), суд може да изрекне заштитну мјеру забране управљања моторним возилима у трајању од једне године, а три мјесеца прије истека тога периода може саобраћајној служби да поднесе захтјев за полагање МПУ теста. И у овом случају број казних бодова је 5, а период који се води у евиденцији је 5 година.

5. КРИВИЧНА ДЈЕЛА У САОБРАЋАЈУ

Обиљежја кривичних дјела, према важећим законским прописима у СР Њемачкој, имају и следеће:

- Управљање у саобраћају под дејством алкохола за утврђене количине од 1,10 и више промила;
- Управљање у саобраћају под дејством дрога, опојних средстава или лијекова на којима је означено да се не смију узимати прије и за вријеме вожње,
- Управљање прије стицања права на управљање или допуштање другом лицу, које нема право на управљање моторним возилом;
- Управљање возилом које нема важећу полису обавезног ауто-осигурања;
- Непружање прве помоћи повријеђеним у саобраћајним незгодама или напуштања лица мјеста саобраћајне незгоде,
- Радње возилом у саобраћају које другог возача доведу у опасну ситуацију (недржање потребног одстојања, наизмјенично паљење кратких и дугих свјетала, угрожавање безбједности других учесника,...).

За наведена кривична дјела законодавац је предвидио да у овим случајевима само суд може да поступа и за иста је обавезно одређивање 6 или 7 казних бодова. Суд може да одреди и заштитну мјеру забране управљања моторним возилима у одређеном периоду, а за оне возаче којима је утврђено присуство алкохола (за количине веће од 1,6 промила или ако је у претходном периоду утврђена било која количина алкохола), или дрога и опојних средстава и обавезно је приступање МПУ тесту.

5.1. Семинар за возаче којима је одређено од 7 до 13 казних бодова

Овај семинар је на добровољној бази, по обавјештењу од саобраћајне службе возачу се оставља на слободну вољу да приступи семинару и на тај смањи број евидентираних казних бодова. То смањење је условљено са бројем бодова, па тако возач којем је одређено 8 казних бодова, након одслушаног семинара смањиће му се број евидентираних бодова за 4 казнене бода, а ако је возачу одређено од 9 до 13 казних бодова, тада се након одслушаног семинара може смањити само за 2 казнене бода.

Сам семинар обухвата обавезно присуство на настави која траје три седмице, подијељену у 16 наставних часова, и 1 наставни час практичне вожње са инструктором. Минималан број полазника је 6, а максималан 12 кандидата.

Наставу и предавања на овом семинару одржавају само лиценцирани (акредитовани) инструктори ауто школа.

Трошкови овог семинара су око 450 евра, што зависи од покрајине у којој се исти одржава. (у Хамбургу трошкови овог семинара су 450 евра).

5.2. Семинар за возаче којима је одређено од 14 до 17 казних бодова

Овај семинар је обавезан за све возаче који су скупили од 14 до 17 казних бодова, а програм је идентичан семинару за возаче који су скупили од 7 до 13 казних бодова. Трошкови семинара су исти, а возач који одслуша овај семинар нема никаквих могућности да на тај начин смањи број евидентираних казних бодова.

Једина могућност да се смањи број евидентираних казних бодова је да возач након одслушаног семинара додатно присуствује 3 школска часа лиценцираног (акредитованог) саобраћајног психолога. Трошкови за ова 3 часа су око 300 евра. Када заврши ова три часа, возачу се број евидентираних казних бодова смањује за 2 бода.

5.3. Поступак са возачима којима је одређено 18 и више казних бодова

Возачи којима је чињењем саобраћајних прекршаја и кривичних дјела евидентирано 18 и више казних бодова немају могућности да полажу одређене семинаре и на тај начин смање број евидентираних казних бодова. Овим возачима одмах се одузима возачка дозвола на период који није мањи од 6 мјесеци и морају обавезно да ураде МПУ тест, како би стекли право да поново управљају моторним возилима.

-МПУ тест –

Возачи који морају да раде МПУ тест, након истека најмање три мјесеца од дана одузимање возачке дозволе, имају право да поднесу захтјев саобраћајној служби која возача води у евиденцији. У прилогу овом захтјеву мора да буде и извод из кривичне евиденције, односно евиденције у којој се може видјети да ли је подносилац захтјева учинио било које кривично дјело (крађе, туча, насилничко понашање, нарушавање јавног реда и мира, посједовање дроге или оружја и тежа кривична дјела), тако да саобраћајна служба може да донесе одлуку да ли ће возач да ради један или више МПУ тестова.

Зашто је ово потребно?

Према законима у СР Њемачкој, возач који је учинио неко кривично дјело које нема везе са саобраћајем мора да уради МПУ тест, зато што чињење кривичних дјела показује психолошке претпоставке о ставу тога возача према позитивним законским нормама и понашањима. Сматра се да је таква личност која показује агресивност или друге облике насилничког понашања у слободно вријеме може да таква понашања испољи и као возач, што га чини карактеристично неспособним возачем.

Који возачи морају да раде више МПУ тестова?

Возачи који у саобраћају чињењем саобраћајних прекршаја укупно скупе 18 или више казних бодова, као и возачи који учине неко кривично дјело раде више МПУ тестова. У овим случајевима возач ради један МПУ тест из саобраћаја и један МПУ тест из кривичних дјела.

6. САДРЖАЈ МПУ ТЕСТА

Сви МПУ тестови се састоје од 3 прегледа:

- Медицински;
- Психолошки и
- Тест реакције.

Медицински преглед представља тестирање физичких покретљивости тијела и екстремитета, контрола координације покрета, контрола вида, слуха итд. Ако се МПУ медицински тест ради због кориштења алкохола или дрога, тада овај тест обухвата преглед јетре (за алкохол) и урина или власи косе (за дроге).

Да би кандидат прошао овај медицински преглед мора да има негативан налаз на кориштење марихуане од најмање 6 мјесеци, кокаина или других синтетичких дрога од најмање годину дана. За количине алкохола које се биле веће од 2 промила, кандидат мора да има негативан налаз од 6 мјесеци до једне године дана.

Психолошки преглед за саобраћајне прекршаје подразумјева рад са кандидатом на утврђивању свјесности и искрености у начину и обиму чињења прекршаја у прошлости, схватању опасности које доноси чињења прекршаја, као и прихватању реалности за оне прекршаје који нису уочени и санкционисани, а које је кандидат учинио у саобраћају (према начинима рада психолога у Њемачкој, сматра се да за један откривен саобраћајни прекршај прекорачења дозвољене брзине није уочено и санкционисано 600 таквих прекршаја).

Тест реакције се ради на рачунару, тако да се на монитору појављују разне боје и акустични сигнали, а кандидат мора брзим покретима руку и ногу да дјеловањем на симулаторе постигне предвиђене норме реакције на поједине ситуације. У зависности за коју категорију моторног возила кандидат полаже тест, одређује се минимални проценат који мора да испуни како би успјешно положио тест (за возаче „Б“ категорије је потребно остварити минимум 16 % теста, а за „Ц“ и „Д“ категорију 33 %). Кандидати који не постигну прописане норме, морају да са психологом-инструктором ураде један школски час практичне вожње.

7. ТРОШКОВИ (ЦИЈЕНА) МПУ ТЕСТА

Ови трошкови зависе од разлога упућивања на МПУ тест као и од број обавезних МПУ тестова.

МПУ тест – лакши саобраћајни прекршаји и кривична дјела:

- Подношење захтјева саобраћајној служби: око 200 евра;
- Излазак на МПУ тест: око 360 евра;
- Саобраћајна терапија: од 500 – 1500 евра (један школски час = 100 евра);

МПУ тест – алкохол:

- Подношење захтјева саобраћајној служби: око 200 евра;
- Излазак на МПУ тест: око 420 евра;
- Саобраћајна терапија: од 500 – 1500 евра (један школски час = 100 евра);
- За количине преко 2 промила (за 6 ненајављених уринских контрола) 600 евра или 4 анализе власи косе које коштају 800 евра (једна анализа = 200 евра);

МПУ тест – дрога:

- Подношење захтјева саобраћајној служби: око 200 евра;
- Излазак на МПУ тест: око 570 евра;
- Саобраћајна терапија: од 500 – 1500 евра (један школски час = 100 евра);
- За марихуану (6 мјесеци: 4 ненајављене уринске контроле) 400 евра или 1 анализе власи косе (минималне дужине 6 cm) која кошта 200 евра;
- За синтетичке дроге (12 мјесеци: 6 ненајављених уринских контрола) 600 евра или 1 анализе власи косе (минималне дужине 12 cm) која кошта 200 евра;

8. СЕМИНАР ЗА ВОЗАЧЕ ПОЧЕТНИКЕ

Возачи почетници су они возачи који су остварили право на управљање моторним возилима, за које је одређено „пробно доба“ од двије године од дана стицања права на управљање моторним возилима.

За ову категорију учесника у саобраћају предвиђено је, да уколико учине било који саобраћајни прекршај за који је предвиђено изрицање казних бодова, у „пробном добу“ обавезно приступање **семинару за почетнике**. Овај семинар је скоро идентичан као и семинари за возаче који скупе од 7 до 17 казних бодова, а трошкови су исти као и за друге возаче.

У случају да је возач у „пробном добу“ учинио саобраћајни прекршај за који је предвиђено изрицање казних бодова, поред обавезног семинара, њему се „пробно доба“ продужава за још двије године.

Ако би возач почетник након овога семинара учинио један тежи саобраћајни прекршај (пролазак на црвено свјетло, алкохол, брзина, и сл.) или два лакша саобраћајна прекршаја (не користи сигурносни појаса, кориштење мобилног телефона који није прилагођен употреби у возилу и сл.), може му се одмах одузети возачка дозвола или му се остави могућност да у року од 30 дана уради МПУ тест.

Уколико би МПУ тест био негативан, возачу се одузима возачка дозвола све док не положи МПУ тест.

Оно што је важно напоменути јесте и то да се у СР Њемачкој бициклисти као учесници у саобраћају третирају као и други возачи, односно да се прописи који регулишу МПУ тест примјењују једнако и на њих. Тако нпр. возач бицикла који учини више тежих саобраћајних прекршаја који му се евидентирају у базама података, приликом подношења захтјева за полагање испита за управљање моторним возилима, од саобраћајне службе добија обавијест да му није дозвољено приступање полагању испита све док успјешно не положи МПУ тест.

Према законодавству СР Њемачке, ако је у контроли саобраћаја, утврђена количина алкохола већа од 1,6 промила возачу бицикла, који посједује возачку дозволу за управљање моторним возилима, одузима му се возачка дозвола за све категорије које су уписане у његовој возачкој дозволи, све док не положи МПУ тест.

9. ПОСЛОВИ САОБРАЋАЈНОГ ТЕРАПУТА

Саобраћајни терапеут прво упознаје кандидата. Након увида у досје кандидата у саобраћајној служби, упознаје се са психолошким профилем и тек након тих прегледа има јасну слику да ли тај кандидат испуњава услове како би могао да положи МПУ тест. На првом часу упућује кандидата шта је све потребно да он учини како би на крају могао успјешно положити МПУ тест. Тада доноси одлуку да ли ће да настави да води психолошке разговоре и врши припрему за МПУ тест.

Припреме за МПУ тест почињу када кандидат позитивно заврши медицински тест, односно достави доказе да је испунио све захтјеве који су предвиђени у медицинском тесту.

На почетку рада са кандидатом, најважније је утврдити стварне узроке који су довели до тога да неко конзумира алкохол, дроге или друга опојна средства, крши саобраћајне прописе, нарушава јавни ред и мир и чини друга кривична дјела.

У овом дијелу битно је тачно утврдити спољне и унутрашње факторе, затим личне предиспозиције које су довеле до конзумирања, временски период конзумирања алкохола и дрога, колико је извршио прекршаја и кривичних дјела, преиспитивање његовог става о правилима и законима, најважније животне вриједности, мотивација и сл. Тада је потребно одредити најбољу стратегију спречавања.

По завршеном раду са кандидатом, он добија потврду којом се потврђује да је учествовао у саобраћајним терапијама, али уз обавезан налаз и мишљење лиценцираног саобраћајног терапеута.

10. АНТИ-АГРЕСИВНИ ТРЕНИНГ

Надлежни суд у поступку може одредити да возач који је учинио теже прекршаје или кривична дјела (туча, наношење повреда другим лицима, пријетње оружјем, и сл.) мора да уради анти-агресивни тренинг, или му се одређује казна затвора. Овај тренинг подразумјева да та особа мора прво да напише писмо извињења особи коју је увриједио или нанио повреде. У зависности о каквој особи се ради, овај анти-агресивни тренинг може да траје од 10 школских часова (распоредених у мјесец дана или шест мјесеци).

У фокусу анти-агресивног тренинга је тзв. „врела столица“, која предвиђа да тренери (лиценцирани анти-агресивни терапеути), у 20 минута провоцирају особу или кандидата да би утврдили његову тренутну психолошку стабилност, односно импулсну контролу.

11. НОВИ НАЧИН ЕВИДЕНТИРАЊА КАЗНЕНИХ БОДОВА У СР ЊЕМАЧКОЈ

СР Њемачка донијела је потребне законске прописе како би од 2014. године промјенила начин изрицања казних бодова и броја бодова за поједине прекршаје или кривична дјела.

Према законским измјенама, предвиђено је да возач може да скупи максимално 8 казних бодова, када му се одузима возачка дозвола и изриче му се заштитна мјера забране управљања моторним возилима у трајању од 6 мјесеци. Законом је остављена могућност да може поднијети захтјев и три мјесеца прије истека времена заштитне мјере, МПУ теста.

Према овом систему, за прекршаје се одређују 1 или 2 бода (у зависности од тежине прекршаја), а у погледу чињења кривичних дјела још увијек није донешена коначна одлука о броју казних бодова за чињење кривичних дјела. (према садашњим сазнањима највјероватније се одређивати 3 казна бода).

Исто тако, још увијек није донијета коначна одлука о врстама потребних семинара и начина организовања, мада постоје заговарања да би најбоље рјешење било заједничким ангажовањем и радом инструктора ауто школа и саобраћајних терапеута.

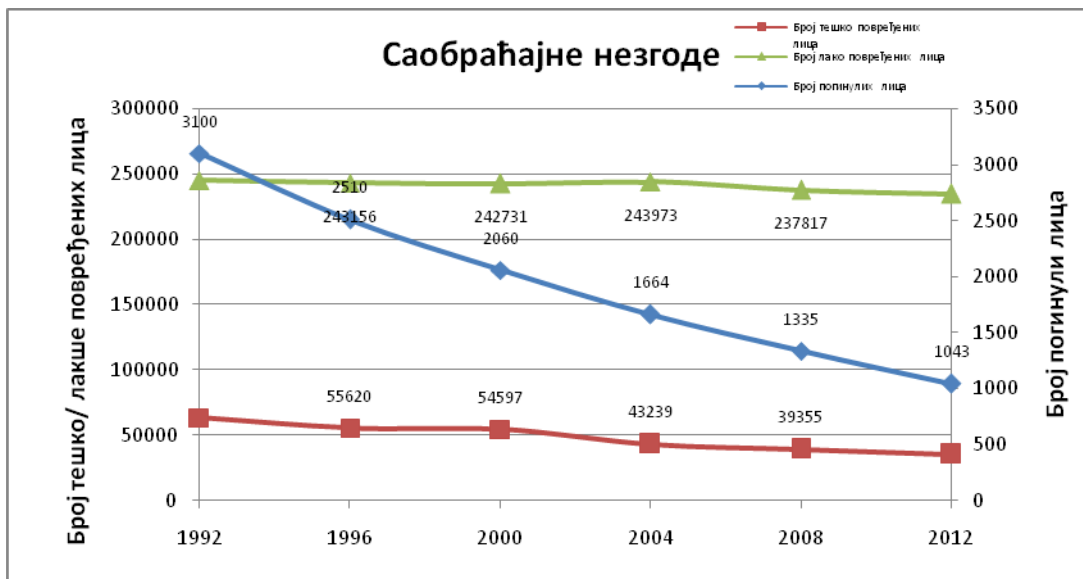

Графикон број 2: Нови начин одређивања казних бодова

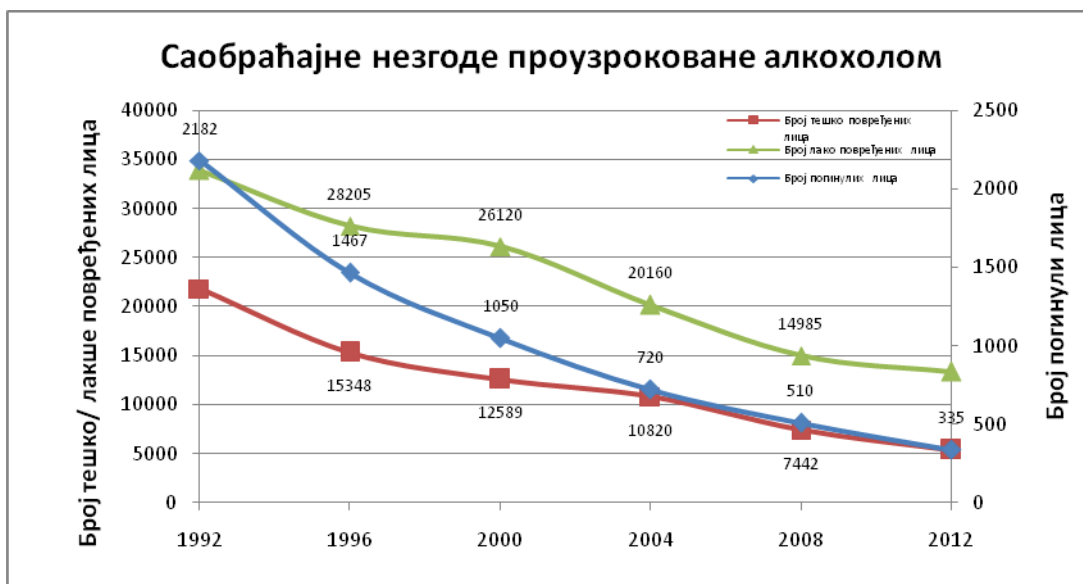
12. ЗАКЉУЧАК

Пратећи статистичке показатеље о саобраћајним незгодама и броју урађених МПУ тестова, евидентно је да на територији СР Њемачке, МПУ тест из године у годину полаже мањи број возача, а исто тако мање је евидентираних саобраћајних незгода, како оних са погинулим тако и са тешким и лакшим тјелесним повредама.

Графикон број 3: Статистички показатељи саобраћајних незгода и посљедица

Графикон број 4: Учесници у саобраћајним незгодама код којих је утврђен алкохол

Знатно је смањен број возача који у саобраћају управљају под дејством алкохола или под утицајем дрога и других опојних средстава.

13. ЛИТЕРАТУРА

- [1] Служба за статистику.
- [2] Статистика министарства саобраћаја.